

Azerbaycan folklor türlerinden olan “meyhana”nin diğer halkların müzik türleriyle benzer yönleri

Prof. Dr. Aytac Rehimova*

*Sorumlu Yazar, Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi, Müzik Tarihi ve Teorisi Bölümü, Bakü/Azerbaycan orcid.org/0000-0003-1804-5701, e-Mail:aytachrahimova@gmail.com

DOI 10.12975/rastmd.2021929 Submitted October 14, 2021 Accepted December 10, 2021

Özet

Azerbaycan folklorünün en eski, kendine özgü ve her zaman tartışmalara açık olan türlerinden biri meyhanadır. Bir çok kaynaklarda meyhana, mey - içki, şarap, hana (hane) ise yer, mekan, ev anlamına gelmektedir. Meyhana - doğaçlama bir şekilde söylenen müzikal - şiirsel türdür. O, vurmali çalgıların eşliğiyle söylenerek bir nevi resitatif emprovizasyon özelliği taşıyor. Meyhana türünün edebi metnini ise aruz vezninin bahirleri oluşturmaktadır. Meyhanayı, genellikle iki veya daha fazla şair - icracı doğaçlama şeklinde söyler ki, bu da aşıklık geleneğinden ortaya çıkan değişmeyi (atışmayı) hatırlatmaktadır. Meyhana ile zahiren benzeyen ve bazı özelliklerine göre onu hatırlatan türler diğer halkların da kültürlerinde mevcuttur. Bunlardan en çok benzeyenleri Rus kültüründeki çastuşkalar ve Amerikan müzik kültüründeki rap'tir. Bu çalışmada Azerbaycan'ın meyhana müzik türünün özellikleri incelenerek onun ismi geçen halkların (Rus ve Amerikan) müzik kültürlerinde benzer müzik türleriyle ortak ve farklı yönleri araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler

meyhana, rap, çastuşka

Giriş

Azerbaycan folklorünün en eski, kendine özgü ve her zaman tartışmalara açık olan türlerinden biri meyhanadır. Bir çok kaynaklarda meyhana, mey - içki, şarap, hana (hane) ise yer, mekan, ev anlamına gelmektedir (Rahimova,2002). Meyhana - doğaçlama bir şekilde söylenen müzikal - şiirsel türdür. O, vurmali çalgıların eşliğiyle söylenerek bir nevi resitatif emprovizasyon özelliği taşıyor. Meyhanayı, genellikle iki veya daha fazla şair - icracı doğaçlama şeklinde söyler ki, bu da aşıklık geleneğinden ortaya çıkan değişmeyi (atışmayı) hatırlatmaktadır.

Meyhananın icrası küçük doğaçlama

kuplelerin üzerinde kurulur. Tabi ki, bu şiir - kuplelerin hepsi yüksek profesyonel seviyede eserler değildir. Bu sanat türünün önemli gayesi, zamanın çatışmalarını ifşa etmek, onları sarkazmatik yaklaşımla ortaya çıkarması. Bu nedenle de meyhana türüne bakış açısı da değişik olmuş ve tarih boyu bu sanat türü yasaklanmıştır. Bunun sonucunda da meyhana son zamanlara kadar ne edebiyatşinaslık ne de müzikolojide bilimsel açıdan yeterince araştırılmamıştır.

Meyhananın formu, kuruluşu, icra tarzı ve tematik bütünlüğüne baktığımızda onun halk edebiyatından geldiği şüphe doğurmamaktadır. Çünkü meyhana menşei itibariyle halk oyunları, meydan

oyunları, bulmacalar, karavellilerle ilintilidir.

20. yy içerisinde meyhana üç gelişim aşamasından geçmiştir. Bu aşamalar Azerbaycan halkının hayatında son derece zor ve olaylarla dolu olan dönemlerdi. 1920 yılı, Nisan devriminden sonraki dönemde yeni idolojinin yaygınlaşması için meyhanaya geniş meydan verildi. Meyhana, o dönemde oluşturulmuş “Tengid - tebliğ” tiyatrosunun repertuarında ve genel olarak edebiyatta, sahne eserlerinde geniş yer aldı.

1941 - 1945 yılları, 2. dünya savaşın döneminde de meyhana halkının sırdaşına çevrilir, ona kol kanat geriyor, umudunu, inancını artırır. Azerbaycan’ın tanınmış meyhana ustası Aliğa Vahid’in faşistleri ifşa eden meyhanaları Azerbaycan askerinin zafer azmini yükseltmekteydi.

Geçtiğimiz asrın 90’lı yıllarından başlayarak meyhana üçüncü gelişim aşamasına adım attı. Fakat Azerbaycan’ın bağımsızlık yoluna adım attığı bir zamanda meyhana türünün kalitesi yeni aşamaya geçiş yapar. Televizyon programlarında meyhana yarışmaları yapılır, ustad meyhanaçılar şenliklere davet edilir, meyhana külliyeleri yayımlanır ve böylece meyhana araştırmacıların da dikkatini çekmeye başlar.

Meyhana türünün edebi esasını aruz vezninin bahirleri oluşturmaktadır. Ama buna rağmen bu türün metrik temelini eşlikteki vurmali çalgıların icra ettikleri ostinato ritmik yapı ortaya koyar. Bu ritmik

1 Karavelli (Qaravelli) - masallar başlarken söylenen ve nazm şeklinde olan küçük giriş mukaddimidir. Karavelli genellikle masalın genel içeriğini aksettirmez, sadece dinleyicilerin dikkatini çekmek için onlara ilgi çekmek maksadıyla söylenilir.

kuruluşun şekli şöyledir: $\frac{6}{8}$. Bu nedenle meyhana türünün ritmik yapısının metrik değil metrikleştirilmiş olarak kabul etmek daha uygun olmaktadır (Babayev,2000).

Meyhana ile zahiren de olsa benzeyen ve bazı özelliklerine göre onu hatırlatan türler diğer halkların da kültürlerinde mevcuttur. Bunlardan çok benzeyenleri Rus kültüründeki çastuşkalar ve Amerikan müzik kültüründeki rap’tir.

Bu çalışmada Azerbaycan’ın meyhana müzik türünün özellikleri incelenerek onun ismi geçen halkların (Rus ve Amerikan) müzik kültürlerinde benzer müzik türleriyle ortak ve farklı yönleri araştırılacaktır.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, doküman analizi, yazılı belgelerin içeriği titizlikle ve sistematik olarak analiz edilerek incelenmiştir. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir.

Bulgular ve Yorum

Azerbaycan meyhanasının genel özellikleri

Meyhananın klasik değişmesi (atışması) birkaç aşamadan oluşmaktadır. Önce meyhanacı diğerine hitap ederek onu yarışa davet eder. İkinci aşamada değişmeciler “harbe zorba” (darbe zorba) aşamasına geçerler. Bu aşamada yarışmacı şairler kendi bilgi ve becerilerini ortaya koyarak birikimlerini sergilerler. Sonraki aşamada şairler kendi maharetlerini edebi türün özelliklerinde göstermeye çalışırlar.

Sonuncu aşamayı ise yarışmanın zirvesi olarak nitelendirebiliriz. Bu aşama soru cevap şeklinde geçerek yarışmacıların edebi zevklerini ve profesyonelliklerini ortaya koyar.

Meyhana türünün köklerinin sufi

dervişlerin şiirlerinden geldiği düşünülmektedir. Bu fikri kabul edersek, Azerbaycan müziğinin en popüler ritmik figürü olan ($\frac{6}{8}$) kuruluşun meyhanadan geldiği sonucuna varabiliriz.

A-na qel - bi ay - na ki - mi te - miz - di, ay - dın bir se - ma - dı, ma - vi
de - niz - di a - dın şa - raf - lı - dır, xə - rin ə - ziz - dir, ə - ziz meh - ri, ba - nım ol - mu -
san a - na Can - dan ə - ziz ca - nım ol - mu - san, a - na

Nota 1. Ana. (Meyxanalar, 1993)

Meyhana türünün kuruluşunu araştırdığımızda onun aşağıdaki çeşitleri oratay çıkmıştır:

1. Kafiyeli meyhanalar;
2. Redifli meyhanalar;
3. Beyit meyhanalar;
4. Kafiyesiz meyhanalar, bediheler (Rahimova, 2002).

Müziğe, özellikle de şarkı türüne en yakın olan meyhana türü - kafiyeli

meyhanadır. Kafiyeli meyhanaların kuple formu şarkılara benzerliği dikkat çekmektedir. Fakat şarkılardan farklı olarak, meyhanalar nakarat kısmından başlar (yani kafiyeden).

Sabir'in sağlığında bilmediler kıymetin Babi diye cemaet saklamadı hörmetin O kesler ki, Sabir'e yağdırdı lanetin İndi okur namine rahmet öleden sonra Biz eyliyek şaire hörmət öleden sonra

Redifli meyhanalar, formuna göre kuple - varyasyon kuruluşlu şarkılara benzemektedir. Rediflerin kafiyelerden daha kısa olmasına rağmen, meyhanalardaki repriz özelliği değişiktir.

Sevimli sevgilim sevdalı dilber,
Eşgimin gövher, celali dilber.
Vüsalın gelbimi seyyad eyledi,
Dağların en güzel maralı dilber.

Beyit meyhanalar, isminden de belli olduğu gibi, kendi arasında kafiyelenen iki mısralı beyitlerden oluşmaktadır.

Ah neçe illerdir yalan görmüşem,

Varımı yokumu talan görmüşem.
Bu günden sabaha guman olmayır,
Yeyib içen adam yaman olmayır.

Kafiyesiz meyhanalar ise genellikle diğer meyhana örneklerinden farklıdır. Onlar daha özgür kuruluşa sahipler.

Ne heşir salıpsan oğlan
Bir arğ konfetden ötrü,
Derdimi hürkütme yoksa
Etli yağlı dert görersen
Canıma sinmir vur öldür
Ruzumu yad gönderirse,
Dosta gurban dost ocagdan
Bir gırığ od gönderirse

Qafiye

Bənd

Nota 2. Lenkeranda. Nota yazısı Rahimova, 2002.

Meyhana türünün 3. önemli şartlarından biri, onun deklamasyon kuralıdır. Meyhanayı deklamasyon ederken, icracı şiirsel metnin müzik ritmine uymak zorundadır. Bu zaman meyhana hece vezninde yazılmış şiirlerden uzaklaşarak aruz vezni formuna yaklaşır. Fakat aruz formunun önemli şartı olan bahirleri oluşturan tef'ilelerin dakik tekrarı olduğu için müzik ritmi burada da şiir formunun kurallarına uyma imkanı

vermez. Müzik ritminin ostinato olması, şiir metninde kelimelerin küçülmesine veya büyümesine getirir. Bu tür ritmik çeşitlilik meyhana türünün müzik türü olması fikrini ispatlıyor. Özellikle ostinato ritmik eşliğin mevcut olması, meyhana türünün Azerbaycan'ın geleneksel musikisinin bir çok türüyle; halk mahnıları (türkölüleri), oyunları, aşık havaları, reng, tesnif vs. ile aynı sraya koyma imkanı sağlamaktadır.

Rus Çastuşkalarının meyhana ile benzer yönleri

Çastuşka - Rus halkının müziksel edebi türüdür. Kelimenin kökü olan “çasto” Rusca - sıklıkla anlamına gelmektedir. Bu tür, şiirsel açıdan mizah ve alaycı, müziksel açıdan ise ritmi ve özlülüğü ile dikkat çekmektedir. Genellikle dörtlü mısralardan oluşan şiirsel çastuşkaların sözleri, müzikten daha üst seviyededir. Bunun nedeni, müziğin ritmik olarak şiire bağlılığı ve basit kuruluştaki olması ile açıklanmaktadır.

Мы частушек много знаем
И хороших, и плохих.
Интересно тем послушать,

Nota 3. Rus çastuşkası. Nota yazısı Rahimova, 2020.

Çastuşkaların müziği resitatif, armonik alt yapısı ise çok basit kuruluştadır. Çastuşkaları icra eden Rus halk çalgıları genellikle gusli, balalayka ve treşyotkadır.

Araştırmacıların fikrinde çastuşkalar köylü gençler tarafından halk bayramları zamanı ortaya çıkmıştır. Çastuşkaların içeriği neşeli, şakacı olduğundan bestelendiği mod genellikle majordür. Bu nedenle de çastuşkaların icra ederken halk, oyunla müziğe eşlik eder.

Meyhanada olduğu gibi bu türde de genellikle yaşanmış olaylar aksedilmektedir. Bu tür çastuşkalar emprovize olarak ortaya çıkar.

Кто не знает никаких.

Эх, подружка дорогая,
Про нас знает весь народ.
Без тебя никто не спляшет,
Без меня – не запоет.

(Biz çastuşkaların iyisini de kötüsünü de çok iyi biliyoruz, ama bilmeyenlere ise dinlemek ilginç olur.

Ey güzel arkadaşım bizi bütün halk tanıyor,
Sensiz kimse dans etmez, bensiz kimse şarkı söylemez
Tercüme: Aytac Rahimova)

Çastuşkaların aynen meyhanada olduğu gibi atışma formu da mevcuttur. Yani iki şarkıcı veya koro (çastuşkalar koro olarak da okunmaktadır) sırayla mizah ve alaycı şekilde atışarak bir nevi sözlü duello yapıyor. Bu da çastuşkaların meyhana ve rap türleriyle ortak özellikleridir.

Fakat Rus çastuşkaların meyhanayla ortak yönleri olsa da ona rap kadar benzer değildir. Çünkü çastuşkalar meyhanayla form ve kuruluşuna göre değil, sadece tür özelliklerine göre benzerlik oluşturmaktadır.

Amerikan rapı ve meyhana

Amerikan rapı geniş kompozisyon özelliklerine, metroritmik, faktür, karakter ve en önemlisi de ostinato ritimli eşliğine göre, günümüz Azerbaycan pop müziğine hızlı bir şekilde dahil olmuştur. Bunun nedeni de dış görünümüne göre ona çok benzeyen meyhananın önemi ve etkisidir.

Amerika müzikoloğları rapın oluşumunu 20. yüzyılın 70’li yılların oratalarına doğru değerlendirmekteler. Rap müzik türü hip hop kültürünün bir koludur.

Hip hop kültürü ABD’de 1970 yıllarında “sokak kültürü” olarak oluşmuş, daha sonra ise dünyanın bir çok ülkelerine subkültür formunda yayılmıştır. Buraya 4 sanat kolu - break dans, rap, graffiti ve djing ait olmaktadır. Hip hop, ABD’nin büyük kentlerinin fakir kasabalarında ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de bazı etnik grupların kültür çizgilerini içinde barındırmaktadır. (Lukov, 2005)

Hip hop kültürünün önemli türlerinden biri de graffiti resimleridir. Graffiti 1972 yılında Yunan - Amerikan asıllı gencin New York metrosunun tüm yolu boyunca çizdiği “Taki 183” (onun ismi ve oturduğu sokağın numarası) resmiyle başlıyor. Daha sonra bu gelenek diğer şehirlere taşınarak, gençlerin isimleriyle sınırlanmadan yerlerini rap ustalarının primitif resimlerine - graffiti’lere bırakıyor. Daha sonra ise ABD’nin ve Japonya’nın sanat galericileri graffitileri büyük salonlarda sergilemeye başlar (<https://www.britannica.com/art/hip-hop>).

Hip hop kültürünün oluşmasında yeni nesil müzik teknolojilerinin de önemi büyüktür. Öncelikle vinil plakların ortaya çıkması ve onların Dj’ler tarafından

kullanılması buna örnek olmaktadır.

Rap, ritmik resitatif olarak, müziğin ritmik eşliğinde icra edilmektedir. Rap New York’un yoksul tabakanın, Afrika ve Latin Amerika’lıların sıklıkla oturduğu Bronx’da ortaya çıkan müzik türüdür. Rap karakter içeriğine göre itiraz dolu, devre ve sosyal problemlere eleştirel yaklaşan bir müzik türüdür. Bunun sebebi de rap icracılarının kentin, herhangi bir azınlık kümesince kendiliğinden yerleşilen kesiminden, yani getto ailelerinden çıkmasıdır. Onlar yoksulluk, cinayet, ayrımcılık gibi kavramlarla çok erken yaşta tanıştığı için söyledikleri rap şarkıları da kaba, agresif dilde ve kışkırtıcı tonda olmaktadır.

Rapın oluşumunu araştırmacılar Clive Campbell (1955), yada bilinen sahne adıyla DJ Kool Herc’in Bronx, New York’ta 1520 Sedwick Bulvarı’nda, 11 Ağustos 1973 yılında düzenlediği partiyle bağlamaktadırlar. DJ Kool Herc dans zamanı mikrofonu açarak dans eden insanlarla konuşmaya başlıyor. Bu konuşmalar ilk önce moral verici çığırıklardan daha sonra şiirsel monologlara geçti.

İlk ünlü hip hop DJ’leri ve rapçilerin icrası kulüplerde, sokak danslarında oluşarak daha sonrasında kayıtlara geçirilmiştir. Rapın icrası ilk başlarda yasak olsa da zaman geçtikçe müzik endüstrisinin geliri bir bölümünü oluşturdu. Bu anlamda rap sanatının gelişimi meyhanaya benzemektedir.

Bir zamanlar düğünlerde, köy meclislerinden kenara çıkamayan meyhana bu gün müzik endüstrisinin önde giden türlerinden biri haline çevrildi. Günümüzde meyhana ustalarının

klipleri çekilir, rapçilerin CD kayıtları yapılır, televizyonlarda, kentin en büyük sahnelerinde, stadyumlarda meyhana meslisleri, hatta meyhanacılarla rapçilerin sanat duelloları da yapılır. Tabii ki, her iki türün içeriğinin ilkin halini müzik endüstrisi başka bir şekilde getirir.

Meydana geldiği zamandan 20 - 30 yıl süre zarfında hip hop kültürü New York'un sınırlarından hayli kenara çıkarak önemli ve etkili bir kültür akımına çevrildi. Hip hop insanların müzik tarzını, danslarını ve hatta giyim tarzlarını bile etkileyebilmiştir.

1989 - 1990 yıllarda Los Angeles'de rap müzikçilerinin plaklarını ve CD'lerini yayınlayan bir çok ticaret şirketleri ortaya çıkar. Bunlardan Eazy Es Ruthless Records, Ice-T Rhyme Syndicate South and Suge Knight's Death Row Records ve ünlü icracılardan Cash Money, Jazzy Jeff, Fresh Prince, Sir Mixalot, DMX, Snoop Dogg, Queen Latifah'ın isimlerini söyleyebiliriz.

90'lı yıllarda rap sanatı California'da, Texas'ta, Missouri, Chicago'da yaygınlaşmıştı. Aynı dönemde devlet daireleri ve polis bazı rapçilerin repertuarında ahlaki açıdan hoş olmayan sözlerin ve uygunsuz hareketlerin varlığı ile mücadeleye başlıyor. Bu durum rapin daha da popülerleşmesine sebep oluyor.

Tahmini olarak aynı dönemlerde de Azerbaycan'da rap yayılmaya başlıyor. Bu zamanlar meyhana da artık bağımsız Azerbaycan'da, yani 20. yy içerisinde üçüncü diriliş dönemini yaşıyordu. Meyhana türü, şiir metinlerinin konularının çoğu zaman siyasi, ifşa edici ve alaycı olduğundan dolayı zaman zaman yasaklamalara maruz kalmıştır.

Hatta günümüzde de bu türü kabul etmeyen Azerbaycan araştırmacıları bile az değil.

2001 yılında Azerbaycan'ın televizyon programlarında yer alan meyhana "De gelsin" ve buna benzer diğer programlarda da yer almaya başlıyor. Bu tür programlarda yarışmaları meyhana ustalarından oluşan jüri yönetiyordu. Düşünlerden ve mahalle yarışlarından farklı olarak televizyon programlarında yapılan yarışmalar birkaç aşamalı olmaktadır. Yarışmacılar anında yapılan spontane şiirlerle müziğe eşlik ederek final turuna kadar aşama aşama geliyorlardı. Her aşamada iki yarışmacı deyişerek en sonunda kazanan ilan ediliyordu.

Genel olarak meyhana yarışları 3 turdan oluşmaktadır. İlk turda yarışmacılar kendi kafiyeleri üzerinde şiir okur, bir nevi "ödev", yani daha önceden hazırlanmış şiirlerini söylüyorlar. İkinci turda yarışmacılar birbirinin kafiyesini tutup meyhana söylerler. Bu tur iki aşamadan oluşur. Önce ilk yarışmacı kendi kafiyesini söyler, ikinci yarışmacı ona ayak uydurur, daha sonra ise ikinci yarışmacının kafiyesine birinci yarışmacı değişmesini o anda söyler. Üçüncü turda ise kafiyeyi jüri belirler ve bu kafiyeye esasen yarışma başlar.

Günümüzde meyhana sadece Azerbaycan'da değil, aynı zamanda ülkeden uzaklarda da dinleyicilerin ilgisini kazanabilmiştir. Meyhananın Rus ve İngiliz dillerinde de örnekleri yayılmaya başlıyor. Tabii ki bu örnekler daha çok şou ve eğlence karakterli olduğu için bu türün ilk önemini taşımamaktadır.

Rapın Azerbaycan müziğinde ilk örnekleri

dinleyici kitlesi tarafından farklı karşılandı. Çünkü ilk örnekler Amerikan rapinin kötü taklidi ve Azərbaycan müziğinin özelliklerini dikkate almadan bu müziğe zoraki girişi idi.

Fakat zaman geçtikçe, “Deyirman” grubu, Anar Nağılbaz, Elşad Hose, Hüseyin Derya vb. gibi rapçilerin bu ilginç müzik türünün halkın müzik tarzına uydurabildiler.

Renkli epizotların sıralamasından oluşan raplarda muğamlardan, tesniflerden (muğam şubeleri arasında çalınan ara nağmeler), halk türkülerinden alıntılar, mevcut icra tarzları ve meyhanalardaki caz doğaçlamaları, rapın Azərbaycan’daki gelişim aşamalarını oluşturmaktaydı. En önemlisi ise rap büyük hacimli kompozisyon kuruluşu gibi Azərbaycan’ın müzik kültürüne dahil olabildiği.

Meyhanayı rap ile birleştiren unsurlardan biri de onların icra tarzlarıdır. Deklamasyon şeklinde olma icra tarzı hem rapta hem de meyhana türünde mevcuttur. Örneğin, rapin - rap battle diye bir tarzı raplalararası bir deklamasyondur. Bu tür atışmalarda en deneşimli, teknik açıdan hızlı ve zeki olanlar kazanır.

Meyhanaya yakın olan rap battle örneği “freestyle” adlanan, emprovize, ritmik kafiyelenen satırlardan oluşmaktadır. Freestyle afroamerikan söz oyunu olan “dozens”ten ortaya çıkmaktadır. Dozens - söz oyununda oyuncular sırayla birbirine “keskin” tavırlarla alay ederler. Bu oyun iki dost arasında olduğu gibi, iki düşman arasında da yapılabilir.

Rap battle ile dozens oyununun kuralları aslında aynıdır. Bu oyunda da oyuncular

birbirleriyle alay ederek seyircinin övgüsünü kazanmaya çalışırlar. Battlar önceden ilan edilmiş kurallarla yapılan, resmi (belirli sayıda kıtalarla veya önceden belirlenmiş zaman dahilinde) veya kuralsız şekilde (burada iki oyuncu sırayla atışır) geçirilmektedir. Kuralsız battlardan farklı olarak resmi yapılan battlarda kazanan belirlenir. Hatta kuralsız battlarda bile kazananı izleyici alkışı belirlemektedir.

Rap battlar ABD’nin doğu sahillerinden 1980 yıllarında ortaya çıkmıştır. 1980 yılında New Music Seminar isimli festivalde ünlü rapçiler battlarla bu festivale katılır. Battların ilk örneği 1982 yılının Aralık ayında Kool Moe Dee ve Busy Bee Starski arasında yapılmıştır.

90’lı yılların sonu 2000’li yıllarda freestylle tv ve show programlarına geçerek popülerlik kazanmaya başlıyordu. Bu programlardaki kazananlar jüri tarafından seçilerek güzel ödüllerle ödüllendiriliyor. Bu rap battlar artık kendisini ispat etmiş kurallarla birkaç aşamadan oluşur. İlk iki tur yarışmacıların seçim aşamasını oluşturur. Bu turlarda yarışmacılar kendi maharetini, becerilerini göstermektedirler. Seçim sonucunda en iyileri jüri tarafından belirlenir ve yarışmacılar yarışmayı çift olarak devam edirlenir. Her çiftten biri jüriden daha fazla puan toplayarak öne çıkar ve sonunda yarışmanın kazananı olarak ilan edilir.

Televizyon kanallarında gösterilen Flight Club en erken battl ligi olmaktadır. Onu MTV2 kanalında 2006 yılında yayınladıktan sonra bu programın yarışmacılarından Arsonal, Jin ve Hollow battl rapin efsanelerine çevrildiler (<https://outstyle.org/article/ryep-battl-istoriya-razvitie-luchshie-battly>).

Günümüzde en bilinen rap battl yarışmaları King of the Dot (Kanada), Don't Flop (Büyük Britanya), Ultimate Rap League (ABD), Grind Time Now (ABD), Flip Top (Filipinler), Versus Battle (Rusya) ve Kelle - Kelleye (Azerbaycan) organizasyonlarıdır. Sonuncusunda jüri arasında sıklık meyhana ustaları da yer almaktadır. Bunun nedeni de her iki müzik türünün benzerliğindedir.

Sonuç

Böylece meyhana atışmalarıyla rap batllarının çok sayıda ortak noktası olduğunu görebiliriz. Azerbaycan'ın müzik kültüründe rapı halk müziği sanatıyla bağlayan tek unsur meyhana değil. Aşık sanatında yer alan "cığa"lar, tecnisler, muhammesler vb. şiirlerin kıtaları arasında okunan bayatı veya mısralardaki hecelerinin sayısında da bu benzerliği bulabiliriz. Rap da cığa gibi şarkıların mısraları arasında epizot şeklinde dahil edilerek metroritmik ve entonasyon renkliliği oluşturmaktadır. Rapta olan kelime oyunları, fikir incelikleri ise halk ve edebiyatı örneklerinde yeterince mevcuttur.

Sonuç olarak, hem meyhana hem de rap halk edebiyatıyla her zaman iç içe olarak toplumdaki siyasi olayların sözcüsüne çevrilerek, halklarının vazgeçilmezi haline gelebilmiştir. Bu nedenle de bu müzik türleri halkın sanatı olarak daima yaşayacak ve gelişecektir.

Yazar Biyografisi

Prof. Dr. Aytac Elhankızı Rehimova

Prof. Dr. Aytac Elhankızı Rehimova 1993-1997 yılları arasında Bakü Müzik Akademisinin Müzik Tarihi ve Teorisi Fakültesinde Lisansını tamamlamıştır. 1997-1999 yılları arasında Bakü Müzik Akademisi'nden onur derecesiyle mezun oldu, önce Lisans, sonra Yüksek Lisans, 1999 yılında Bakü Müzik Akademisi Müzik Tarihi Fakültesi'nde Öğretmen Görevlisi olarak çalışmıştır. 2000 yılında Bakü Müzik Akademisi Müzik Teorisi Fakültesi'nde çalışmaya başlamıştır. Solfej, Müzik teorisi, Armoni, Müzik formları vb. dersleri yürütmüştür. 2003 yılında “Azerbaycan Musikisinde Meykhana Janrı” isimli doktora çalışmasını bitirmiştir. 2004-2007 döneminde aynı bölümden Doçentlik unvanını almıştır. Akademik konularla ilgili ulusal ve uluslararası yayınları bulunan Aytac Rehimova “Azerbaycan Halk Musikisi Bedii Kültür Kontekstinde”, “Azerbaycan Musikisinde Meyhana Janrı” isimli kitabların sahibidir. 2015 yılında ABD'de yayınlanan “Muğham” isimli makalesi “Bloomsbury Encyclopedia Of Popular Music Of The World” - Ansiklopedisinde yer almıştır. 2008-2015 yılları arasında “Şifahi eneneli Azerbaycan Musikisinin Bedii Alakaları” isimli ikinci Doktora tezini bitirmiş ve Azerbaycan Attestasiya Komisyonu (AAK) tarafından Bilimler Doktoru unvanını almıştır. 2016 yılında Bakü Müzik Akademisinin Profesör unvanını almıştır. Onun yetiştirdiği yüksek lisans ve doktora öğrencileri Azerbaycan'ı uluslararası arenada onurla temsil etmektedir. Halen Bakü Müzik Akademisinin Profesörü olarak Akademik çalışmalarını devam ettirmektedir.

Kaynakça

Rehimova A. Azərbaycan musiqisində meyxana janrı. Bakı, Nurlan, 2002.

Babayev E.E. Enenevi musiqimiz. Müşahideler ve mülahizeler. Bakı, Elm, 2000.

Meyxanalar. Bakı, Yazıçı, 1993.

Memmedov T. Aşıq seneti. Bakı, Şur, 2002.

Süleyman Şenel. Meyxana. Qobustan jurnalı, № 1, 2001

Herodot. Tarix (doqquz kitabda). I hisse. Bakı, Azərneşr, 1998.

Луков В.А. Хип-хоп культура. №1 Энциклопедия гуманитарных наук - 2005,

The similar aspects of “meyhana”, one of the folklore genres of Azerbaijan, with the music genres of other nations.

Extended Abstract

One of the oldest, unique and always controversial genres of Azerbaijani folklore is meyhana. In many sources, meyhana means mey - drink, wine, and hana (house) means place, place, house (Rehimova A. - 2002). The tavern is an impromptu musical - poetic genre. It is a kind of recitative improvisation, sung with the accompaniment of percussion instruments. The literary text of the tavern type is the bahirs of the aruz meter.

Generally, two or more poet-performers improvise the tavern, which reminds of the change (arguing) that emerged from the minstrel tradition.

Types that resemble tavern, albeit outwardly, and remind it according to some characteristics, are also present in the cultures of other peoples. The most similar ones are the chastushkas in Russian culture and rap in American music culture.

In this study, the characteristics of the meyhana music genre of Azerbaijan will be examined and its similarities with the musical cultures of other peoples will be investigated.

Chastushka - musical literary genre of the Russian people. The root of the word “chasto” means often in Russian. This genre draws attention with its humor and sarcasm from a poetic point of view, and its rhythm and conciseness from a musical point of view. The lyrics of the poetic chastushkas, which usually consist of quartets, are at a higher level than the music.

As in the tavern, the events that took place are often reflected in this genre. Such chastuşka emerge as improvisation.

Just like in the tavern, the chastushkas also have a throwing form. In other words, two singers or choirs (chastushkas are also read as choirs) are having a kind of verbal duel, bickering in a humorous and sarcastic way. This is the common feature of chastushkas with tavern and rap genres.

However, although Russian chastushkas have some things in common with tavern, they are not as similar as rap. Because chastushkas are similar to taverns only according to their type characteristics, not according to their form and establishment. One of the elements that combines tavern with rap is their performance style. The style of performance, which is in the form of declaration, is available in both rap and meyhana types.

As a result, both tavern and rap have always been intertwined with folk literature and have become indispensable for their people by being turned into the spokesperson of political events in the society. For this reason, these types of music will always live and develop as the art of the people.

Keywords

meyhana, rap, chastushka.